

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाऽनंतव्रतवाचा
 लिख्यते ॥ सुत उवाच ॥ आरण्यवने मानसे पा
 राडवाडुः खकाशिता हस्मद्व्यामहात्मानं प्र
 णप्रत्ययथाक्रमं १ युधिष्ठिर उवाच ॥ अहं
 खवशं जातो भ्रातृभिः परिवारितः कथं मुक्तव
 दस्माकं भयताडुः खसागरात् २ श्रीहस्म उवा
 च ॥ अनंतव्रत महात्म्यं सर्वपापहरं शुभं ॥ सर्वका
 मपदं नृणां स्त्रीणां च वयुधिष्ठिरः ३ श्रुत्वा पक्ष
 चतुर्दश्यां मासभाद्रपदे भवेत् तस्य पूजनमात्रेण

भ.व.
१

सर्वपापैश्चमुच्यते ४ युधिष्ठिर उवाच ह्यस्म-
यंत्यद्याख्यातो योऽनंत इति विश्वः किंशे
नागभगवान् अनंतस्तद्वक्ताः स्मृत ५ पर-
मात्मा यवानंत उक्ता हो ब्रह्म कथ्यते कः एको
नंत संज्ञा वै कथं मे ब्रह्मि कैशेवः ६ श्री ह्यस्म उ-
वाचः अनंत इत्यहं पार्थ मम रूपं निबोधयेतः
आदित्यादि नवारेण यः कालोऽप्यपद्यते का-
लाकष्टा मुहूर्ता च दिनरात्री शरीरमान् पक्षमा-
मासस्तु वर्षाणि युगकल्पव्यवस्थया ८ योयं

कालोमयाख्यातो सो नंतः इति विश्रुतः सोहं
 कालोवतीर्णो हं भुवो भारवतारणात् ८ दानवा
 नाविनाशाय वसुदेवकलोद्भवः ९ भावो भार
 वताराय दानवानां विनाशाय च वसुदेवं कले जातं
 सर्वज्ञं सर्वदर्शनं ११ ब्रह्मणो भास्करं शेषं सर्वं
 व्यापमनीश्वरं विश्वरूपं महाकायं सृष्टिं संहार
 कारकं १२ अतः हं च मया पार्थ तव रूपं प्रदर्शि
 तं सर्वमेव महाबाहो योगधेयं मनुजैः १३ त्विष
 रूपमनंतं च यस्मिन्निंदाश्चतुर्दशः वसवोऽष्टौ द

ॐ. शादित्पारुडाश्चैकादशापरे १४ सप्तऋषयःसमु
 अ.क. २ डाश्चपर्वतासरितादुमा नक्षत्राणिदिशोभूमिः पा
 तालंभूर्भुवादिकं १५ मांकुरुष्वत्रनसंदेहःसाहं
 पार्थनसंशयः युधिष्ठिरउवाचः अनंतत्रतमा
 हात्माविधिंवदविदांवर १६ किंप्रण्यंकिंपलंचा
 स्पतदुनृष्टावतांनृणा केनचोदोपरीचीर्णमर्त्यके
 नञकाशितं ७ एतत्सर्वमविल्लीर्णब्रूहि नंतत्र
 तंहरे श्रीकृष्णउवाचः आसीत्पुण्यकृतयुगेसु
 मंतोनामवेद्विजः १८ वशिष्ठगोत्रयोत्पन्नंस्वरूपं

सुमननामब्राह्मणविधिना ३३ स्वामिना ५

चभृगोसुतां दीक्षानामोपयेमेतं विवाहं विधिना
 ततः १२ सम्पूज्य ग्रहस्य कार्यं युज्यते वरवर्णि
 नी तस्या काले च संजाता कन्या च वरवर्णिनी २०
 शीलानामसुशीला सा वर्धते पितृमंदिरे मा
 ता तस्या च काले न ज्वरदाहेन पीडिता २१ विनश्य
 तिनदीतीरे मृता स्वर्गं परं ययौ सुगंतो न्या च वे
 धं पश्यंतश्च तपो धनं २२ उपयेमे विवाहेन कर्क
 शानामतः सुतां दुशीला कर्कशा चंडी नित्यं क
 लहकारणी २३ सा पितुर्गृहे नित्यं गृहार्चनं भजा उद्यो

६.
अ.न.
३

कुंडलस्थं भस्मादेन देहली तोरणदिषु २४ चतु
रंगं कवर्णैश्च नीलपीतमितामिता स्वस्तिकैः शं
खपद्मेश्च गृहार्चयन्ती पुनः पुनः २५ सापिकं न्या
शुभाचारा सुविदापि पितु गृहे पितु दृष्ट्वा सुमंते
नस्त्रिचिन्हौ यौवने स्थिता २६ कस्मै देया मया
कन्या विचार्यैवं स दुःखिता तदा तं दोमुनि शाय
कोडिन्या यशुभे दिने २७ यथा वेदोक्तविधिना वि
वाहम करोद्धिजः वैवाहकं च तत्सर्वं निवर्त्त्य वाच्य
कर्कशां २८ वैवाहरीयतां शानं जामातुः परतोषिकः

तच्छ्रमावर्कशाकुद्धाविहाय गृहमंडपं २९ पेटालं
 सुस्थिनं चैव यथेष्टं गम्यतामिति संभोज्येशेषं च
 शीतपाथेयं दत्तवान् द्विजः ३० कौडिन्योपि वाश्ये
 नापथि गच्छ शनैः शनैः शीलां सुशीलामादाय
 नवोढांगोरथोपरि ३१ मध्याह्ने भोज्ये वेलायां स
 मुत्तीर्य सरिस्तटे ददर्श शीलामास्त्राणां समूहं
 रत्नवाससां ३२ चतुर्दशं मर्चयं कृत्वा भक्त्या देवं
 पृथक् पृथक् उपगम्य शनैः शीलापप्रवृत्तीक
 रं वच ३३ आर्या किमेतमेव ब्रूहि किं नाम व्रतमीदृ
 शं ताकुचुः पौषिता सर्वा अनंतो नाम विश्रुतं ३४ ॥

ॐ
अ.त.
४

सर्वपापहरं चैव सर्वकामफलप्रदं सा ब्रविद्वद्भ्यः
 पितृकेरिव्यं ब्रतमुत्तमं १५ विधानं किं दृष्टं तस्य
 किं दानं कस्य पूजनं : स्त्रीयो ऊचुः शीलं प्रवृत्तं प्रस्य
 स्य पुत्रा नः स कुरु स च ३६ अर्धविप्राय दातव्यम
 धामात्माय भोजनं कर्तव्यं सरितस्तीरे कथा श्रु
 त्वा हरेरिमां ३७ श्रात्वा नरसमाभ्यर्चनं डले गंधदि
 पंके धूपै दीपैश्च नैवेद्यैः पातवस्त्रैश्च पूजयेत् ३८
 ओक्तैव सर्वोपहारैश्च विधिवत् पूजयेद्दूरिं ३९ स्व
 र्णादिद्वारकं रक्तकुंकुमादिविलेपनं ४० चतुर्दशं
 गंधसंगुक्तं कृत्वा दत्त्वा भुजेन सेतुं पूजयेन्नित्यमेवं तु

यावत्सर्व्यपुनः पुनः ४० नवपंचचवर्षाणि तावत्
 र्णमिदं ब्रतं स्त्रीणां वा मे च वधूयात् वधूं मंत्रेण नि-
 त्यशः ४१ तत्र देयानि दानानि विष्णोर्जाति करणि
 च वर्षे वर्षे महाभाग शत्रुबाह्येण भोजनं ४२
 उद्यापनं तथा कुर्यात् रदौ वंते वशक्तिः हेमा-
 दीन्कलशान् शुद्धान् सज्जलान् पक्षसंयुतान् ४३
 चतुर्दशमितान् राजान् विष्णुरूपमन्वितान् स-
 वस्त्रान् ब्राह्मणे चैव दद्यादन्यास्तथा दुतान् ४४
 जीयतामित्यनंतस्मि जत्युवाच प्रयत्नतः अनंत-
 संसारमहासमुद्रे मग्नं हिमा मुद्धर वासुदेवः न

ॐ

अ. त.

५

नंतरूपे विनियोजयस्व अनंतस्त्राय नमो नमः
 स्ते ४५ अनेन डोकं वधा भोक्तव्यं स्वस्थमानसै
 धात्वा नारायणं देवमनंतं विश्वरूपिणः ४६ भो
 क्ता चांते ब्रजे वेश्म इदं जोक्तं ब्रतं तवः सापिश्रत्वा
 वचं चक्रे शीलावधास डोरकं ४७ यथा शेषं
 च पुत्राय दत्त्वा भुक्ता तथैव च पुनर्जगाम संदृष्ट्वा
 गारथे नैस्समाश्रितं ४८ भर्ता स ह्येव स न कैः प्र
 त्पयास्तस्मिन् दभूत् तेनानंतप्रभावेन महा
 गोधनसंकुलं ४९ ग्रहाश्रमं समायुक्तं धनधा
 न्यसमाकुलं आकुलं व्याकुलं रम्य सर्वत्रति

पिष्टजनं ५० सापिमाणिक्यकांचीभिः मुक्तयमा
 दिभूषितं: दिव्यगंवस्त्रसंछिन्नासावित्रीप्रतिमाभ
 वेत् ५१ कदाचिद्रूपसंविष्टेवद्रिक्कुंडसमीपितः
 दृष्टुसडोरकंवद्वासंक्षिप्तं डितं रुखा ५२ कोनंतइ
 तिविल्यनवैजुतंतेनपांडव क्षिप्रज्वालाकुलेवद्रो
 हाहाकृत्वात्रधावती ५३ गृहीत्वांचैवतस्त्रं
 क्षीरमध्येसमाक्षिपेत् तेनकर्मविपाकेनतस्यश्री
 साक्ष्यं गतः ५४ गोधनंतस्करैः नीतंगृहंमुष्म
 धनंक्षयं यत्रयत्रगतालक्ष्मीतत्रतत्रक्षयं गता ५५

ॐ
अ. त.
६

स्वजनैर्कलहं नित्यवधुभिस्तजनं सुधा अनंत
 शेषदोषेण दारिद्र्यपतितं गृहे ५६ कश्चिद्
 दिते लोके च तेन सार्द्धं बुधिरिष्टिरः ततो जगाम
 कौडिन्यो निर्वेदा गहनं वनं ५७ मनसा ध्याय
 चानंतः कृडक्षमीति केशवं व्रतं निरसनं कृत्वा
 ब्रह्मचर्यं जपनहरिं ५८ विहाय प्राययौ पा
 र्थसारूपं जनवर्जितं तत्र पश्यन् महावृक्षं फलि
 तं पृथ्वीकं तथा ५९ तं वृक्षं सिद्धिं जनंतं हविर्ह
 यो महादुमः उवाच च महावृक्षं नानंतं वेमहं द्विजः

६२ एवं निराकृतस्तेन गोदर्शयसवत्सकां त्रिण
 मध्ये प्रधावंती मितिस्तत्रैव पांडवः ६३ सांजवी
 मिधेनुके बृहियद्यनंतस्त्वयोक्षितः गौरुवाच
 चकोटिन्योनानंतं वीक्षितं मया ६४ ततो ब्रज-
 नृददर्शाग्रे गोवर्षं साडूले स्थितं तं वक्ष्ये गोवर्षं
 वैवश्चनंतं लक्षितं त्वया ६५ गोवर्षं स्तमुवाचा
 यनानंतं वेद्यं हृदि ज्ञः ततो ब्रजनृददर्शाग्रे द्विजं
 संप्रविभीषणं ६६ तं विक्षसिद्धिजो सार्पे नानं
 तं प्रेक्षितं मया ततो ब्रजनृददर्शाग्रे रम्पुष्परणीक्ष्यं

ॐ

अ. न.

६५ अन्योन्यजलकल्लोलं वीचीपर्यंकशोभि
 तं छिन्नं कासारिकल्लारैः कमदोत्पलमंडितै
 ६६ सेवितं भ्रमरैर्हंसश्चक्राकारंदुकैर्वकैः त
 दावृक्षद्विजोनेतोयवाभ्यां नोपलक्षितः ७ ऊ
 चतुःपुष्परन्योद्दोनावाभ्यां वीक्षितः प्रभुः ततो
 ब्रजनूरदर्शो ग्रेगंधमंकुंजरंतथा ८ तावुभौ
 घतथातेनैताभ्यामपि न वेदयेत् कोडिन्यौ नाम
 विप्रर्षितच्छुनिष्ठस्वारदहः ९ तस्मिन् स्तीर्णे
 च निर्विन्यो कोडिन्यो ब्रह्मणोत्तमः रूपयानंत
 देवोऽपि प्रत्यक्षं समजायतः १० अद्ब्रह्मण रूपेण

द्विजोऽवाच तं हरिं क्वचिद्विजवरानंतत्वया द
 ग्धाहिवक्त्रिणा ७१ इत्युक्तादर्शयामास पूर्वोक्तं वि
 श्वरूपिणं तदृशुसद्विजोनंतमुवाच परया मुदा ७२
 पापोहं पापकर्माह पापात्मा पापसंभवः आहिमा
 पुंडरीकाक्षं सर्वपापरो हरि ७३ अद्य मे सफलं ज
 न्म जीवितं च सुजीवितं यस्य पादयुगाभ्यासमनु
 द्विः प्रमरायते ७४ एतच्छ्रुत्वा स देवोऽपि ददौ त
 स्मे वरत्रयं दारिद्र्यनाशनं धर्मविष्णुलोकतथा
 हयं ७५ प्रतिगृह्यद्विजोऽब्रह्म भगवंतं मनोऽभिप्रेतः

ॐ
 अ.क.
 ८
 कौडिन्पोवाचः कोवृक्षः कोचकः सर्पः किंच
 पुष्परणीद्वयं ७६ स्वरश्चक्रं जरश्चैव काधेनुबृ
 हितत्वतः श्रीकृष्ण उवाच आम्रवृक्षः असौ वि
 षः सविद्वानवेदपारगाः ७७ विद्वान्दद्याद्विश्वेभ्यो
 पितृभ्यस्तृतांगताः सांगो वसुंधराविष्मनिफलाया
 त्वयेक्षिता ७८ यत्त्वया वृषभो दृष्टो लोभार्थी पु
 रुषो भवेत् ससर्पो यस्त्वया दृष्टो सर्वशास्त्रविशार
 दः ७९ संध्याकर्मविहीनश्च तेन रौद्रतांगतः
 धर्माधर्मविवस्थानां तच्च पुष्परणीद्वयं ८० अन्यो

न्यदानेनरतापरस्परस्वस्तिवाचके खरत्रोधंस्त्वयाह
 द्वाकंजरःत्रस्यनिंदकः ८२ ब्राह्मणौसोऽनंतोहं
 गुहासंसारसागरे इत्युक्तंतेमयासर्वविप्रगच्छपुन
 र्जहं ८२ व्रतंचकुरुतेनित्यंनववर्षाणिपंचचःत
 दातुंश्रीःप्रदस्यामिअहंस्यानमुत्तमं ८३ इहैवविप्र
 लानभोगान्भुञ्जन्त्वंचमनोरमान् पुत्रपौत्रैःपरी
 वृतौममलोकमवाप्नुसि ८४ इतिदत्त्वावरंतस्मैतत्रै
 वांतरधीयतां कौडिन्याचागतोगेहेचकारंचमद्वुतं ८५
 शीलायासहधर्मात्माभुक्ताभोगान्मनोरमान् ततौ

ॐ जगाम स श्वर्गं जायते च पुनर्वसु ८६ नक्षत्रमध्ये
 अंकः संभूतो दृश्यते द्योति प्रजलान् अनेन ब्रत धर्मे
 ८७ एतत्ते कथितं रा
 जन्मव्रतानां सुतमं ब्रतं यत्कृत्वा सर्वपापेभ्यो मु
 च्यते नात्र संशयः ८८ तत्कृत्वा श्रवणेनापि प
 ठनेन नरोत्तमाः सर्वपापविनिर्मुक्ता गच्छन्ति प
 रमां गतिं ८९ अनंत प्रथमे ग्रंथो द्वितीये केश
 वस्तथा नारायणोत्तमीये च चतुर्थे माधवं
 सेत ९० गोविंदं पंचमे ग्रंथो विष्णु षष्ठ्यं च विन्यसेत्

मधुसूदनं सप्तमेन अष्टमे चतुर्विक्रमं ८१ न
 वमेवामनं ग्रंथौ दशमेश्री धरं न्यसेत् एकादशे
 ऋषीकेशः पञ्चनाभं तथा तरे ८२ दामोदर
 मथास्त्राग्रे वनमाली चतुर्दशे एतानि ग्रंथाना
 मानि धारयेच्च पृथक् पृथक् ८३ इति श्री भवि
 व्योन्नर पुराणे अनंत व्रत महात्म्य कथा सरस्वती शुभं
 ॐः आय शुद्ध आनम गंगा च यमुना चैव चंद्र
 भागा सरस्वती नदी नद समुद्राणां स्नानार्थतो
 यमुना नमः १ तस्माद्यज्ञा सर्वदुतः ऋचः सामानि पति

छंदः पञ्चमियन्तिरेतस्माद्युत्तस्माच्चजायतः २
 अथगंधः श्रीखंडं चंदनं दिव्यं गंधाढ्यं पुंमनोह
 रं विलेपनं सरं श्रेष्ठं प्रीत्यर्थं प्रतिगृह्यतां ३ यत्स
 रसं व्यदधुः कतिधा व्यमलयन् मुखं किमस्यासीत्
 किं वा इति मुरुपादा उच्यते ४ अथपुष्पं माल्या
 दीनी सुगंधातिमालत्पादीनि वै प्रभो मया हृतानि
 पुष्पाणि पूजार्थं प्रतिगृह्यतां ५ तस्मादस्वात्पाद्येतये
 केचो भवादत्तः गावो हियन्तिरेतस्मात्तस्मात्ताता अ
 जावयः ६ अथपुष्पं वनस्पतिरसो दिव्यो गंधाढ्यो
 गंधमुत्तमः श्रेष्ठो यः सर्वदेवानां धूपो यं प्रतिगृह्यतां ७

चंद्रमामनसोजाताः चक्षोस्सूर्योऽप्रजायतः
 श्रोत्राद्वायुश्च शाणश्च मुखादग्निरजायतः ८
 अथ ध्यानं : तमालपल्लवाभासं पिंगाभुस्मितलो
 चनं पीतांबरधरं देवं शंखचक्रगदाधरं : इति ध्यात्वा
 ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथानंतचतुर्दशोपुजालि
 ख्यते ॥ ॐ पृथिव्यां मेरुप्रिष्ठिऋषिकुंभौ देवतासु तल
 छंदः ॥ आसने विनियोगः ॥ इत्यासनागोमयेन भूमिं उ
 लिष्यात्तत्राद्युदलं पद्मं चक्रं लिखेत् ॥ ॐ नमो नाराय
 णा इदं मंत्रमुदीरयेत् ॥ तदुपरि कलशं शंस्याथ ॥ रक्तव

ॐ
अ.पृ.
११

स्त्रेनमुखमाद्या॥ततः अनंतराधस्तत्वा॥पूरा
कुंभवस्त्रेवष्टितंमुखतस्योपरिदभमयंशुभंफ
गिभिसप्रभिर्युक्तं पूजास्थानेचस्थापयेत्॥तस्या
ग्रेताम्रपात्रमुन्नमये अनंतडोरकंस्थाप्य॥तत्रःप्र
तिष्ठाप्य॥एतंतैश्वर्यप्रतिष्ठाप्य॥एतंतैश्वर्यसवि
तर्यज्ञंभवत्तेनयज्ञपतितेनमामवा॥मनोज्ञतियु
यतामाजस्यबृहस्यतिर्यज्ञमिमंतनोत्वविरिष्टंभज
त्तुं सुमित्रंदधातु॥विश्वेदेवासहमादयंतामोप्र
तिष्ठुः॥श्रीअनंतदेव इहागच्छ इहातिष्ठसुप्र
तिष्ठुतोवरदोभवः॥१॥तत्रमंत्रसकल्यः॥ॐ

अद्यहेत्यादिदेशकालौसकीर्त्यममुकसवत्तरेद
 द्विराणायनेवर्धतौभाद्रपदमासेशुक्लेपक्षेचतद
 श्यातिथौऽमुकगोत्रेऽमुकशर्माहंश्रुतिस्मृतिपुरा
 णाक्तंश्रीविष्णुप्रीत्यर्थंचतुर्वर्गफलावाप्तयेअ
 नतव्रतमहंकरिष्ये॥**अथध्यानं॥** तमालवत्ला
 भाभासंयुगाभ्रस्मितलोचनं॥पीतांबरधरदेवंश
 खचक्रगदाधरं॥१॥ अलङ्कृतसमुद्रोर्वेचिच्छात्र
 पंविचिंतयेत्॥दक्षिणाधर्करयक्षेश्वरतस्ययया
 त्तेर॥२॥ वामभागेतस्यादेवीनानारत्नविभूषिते
 सर्वाभरणसंयुक्ताध्यायेत्सद्धमीयुतहारि॥३॥ अ

१२

नंतध्यानसंस्थापकथितब्रह्मवित्तैः॥ अलंछत
 समुद्रेन ध्यात्वा नंतममर्चयेत्॥ ४॥ ततस्तमूल
 मंत्रेण नमस्तु चतुर्भुजं॥ नवा म्रपल्लवाभासं
 पिंगाभुष्कलोचनं॥ ५॥ पीतांबरधरं देवं शंखचक्र
 गदाधरं॥ समन्तवदनं विष्णुविश्वरूपं विचित्रं तथे
 त्॥ ६॥ अथ सहस्रशीर्ष्यावाहनं॥ आगच्छन्तं दे
 वेशतेजोराशौ जगत्पते॥ क्रियमाणामिमां पूजां गु
 हाणामुरुषोत्तम॥ ७॥ ॐ सहस्रशीर्ष्याः पुरुषः स
 हस्राक्षः सहस्रपात्॥ सभूमिधुः सर्वतः स्थत्वा
 त्यतिष्ठ दशगुलं॥ ८॥ अथामनं॥ नानारत्न

समायुक्तां कार्त्तस्वरविभूषितं ॥ आसनं देवदेवश
 गृहाराण्युख्योत्तमः ॥ ९ ॥ अनन्ताय नमस्तुभ्यं स
 हस्त्रागिरसे नमः ॥ नमस्ते यद्गुणाभाय नागाधियत
 ये नमः ॥ १० ॥ पुरुषः एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भा
 व्यं ॥ उक्तामृतस्येष्टानो यदनेनातिरोहति ॥ ११ ॥
 इत्यामृतं ॥ अथ यथा ॥ अनंतगुणरत्नाय विश्व
 रूपधराय च ॥ अनन्तानंतस्याय नन्ताय नमान
 मः ॥ १२ ॥ एतावानस्य महिमाऽतो जायाश्च पुरु
 षः ॥ पादोभ्य विश्वाभूतानि त्रिपादस्यामृतदि
 मिः ॥ १३ ॥ अथापि ॥ अनंतानंतदेवोसि एहं गा

१३

धनमोक्तं १४ त्रिषाहर्द्धः उतैतत्पुरुषपादोऽस्य
 हाभवत्युन ततो निष्कड्गु वक्रामत्मा स नानशने
 अभिः १५ अथाचमनं ॥ गंगाजलस्नानीतं सुवर्ण
 कलशोत्थितं ॥ आचम्यतां महाविष्णुकर्पूरेण स
 मन्वितं १६ ततो विराडजायत विराजोऽधिपु
 रुष सृजातोऽत्यरिच्यतः पश्चाद्भूमि मंथपुरः १७
 अथ दंतधावनं ॥ दंतद्वयं मधोगं च दंतधावनं स
 मोत्पलं १८ कुर्वत्यनंतं देवेश देवदेव जगत्पते १९
 अथ यथा मृतं ॥ नारायणं नमस्ते नमः नरकारणा
 वतारिण ॥ त्रैलोक्यव्यापिको नतत्राहिमाभव

१३

सागरात् १२ अनंताय नमस्तुभ्यं सहस्रशि
 शिर्से नमः २० यत्पुरुषेण हविष्या देवाः देव
 यथुं मतन्वतः ॥ वसन्तोऽस्यासीदज्यं ग्रीष्म इक्ष्म
 शरद्वि ॥ २१ ॥ इति पंचामृतं स्नानां तरे आवस्य ॥ ॐ
 विष्णु ३ इत्याचम्य ॥ ततः शुद्धस्नानं ॥ गंगा च जमु
 ना चैव चंद्रभागा सरस्वती ॥ नदी नदसमुद्राणां
 स्नानाद्यंतोयमुत्तमम् ॥ २२ ॥ तस्माद्यज्ञा सर्वह
 तः ऋसामानियन्तिरे ॥ छंदां सुं सियन्तिरेत
 स्माद्ययुतस्माज्जातयः ॥ २३ ॥ अथ सिद्धान्तं

१४

अ॥ सुखेन सुखमासीनो देवदेव जगत्पते ॥ आ
 सनेति युगो विंदया वत्सुजा करोम्यहं ॥ २४ ॥ ना
 भ्यासीदतिरिक्तं शुंसी स्मद्व्योः समवर्त्तत ॥ पद्मं
 भूमिर्दिशः तथा लोकामुक्लयन् ॥ २५ ॥ इ
 त्यासन्नोपवेशनं ॥ अथ वस्त्रयुगं ॥ पीतांबरयु
 गं देवं सर्वकार्यसिद्धये ॥ मयानिवेदितभक्त्या
 गृहाणामुरसन्नमः ॥ तने देवा जायंतसाध्यास्त
 यश्च यः ॥ २७ ॥ अथ गंधः ॥ श्रीखंडं चंदनं दि
 व्यं गंधाड्यं सुमनोहरं ॥ विलेपनं सुरश्रेष्ठं

श्रीगणेशाय नमः
 २४ मयतः ३ श्रीदुपकी
 २५ मयतः ३ श्रीदुपकी
 २६ मयतः ३ श्रीदुपकी
 १४

प्रीत्यर्थे प्रतिगृह्यतां ॥ २८ ॥ यत्पुरुषं व्यदधुः
 कतिधा व्यमकल्ययन् ॥ मुखं किं वाङ् किमु स्य २
 रुपादा उच्यते ॥ २९ ॥ अथ यज्ञोपवितां ॥ दा
 मोदं नमस्ते स्तत्राहि मां भवसागरात् ॥ ब्रह्म
 सूत्रमात्रं गीयं गृह्यमाणं सत्तमः ॥ ३० ॥ तस्माद्
 ज्ञात्सर्वं कृतः ऋचसामानियज्ञिरे ॥ तस्माद्य
 द्युतस्मादजायतः ॥ ३१ ॥ पुनपुनः ॥ माल्यादि
 निमालत्यादीनि वैश्वभो ॥ मया हतानि पुण्या
 णां पूजार्थं प्रतिगृह्यताम् ॥ ३२ ॥ तस्मादश्वा

१५

जायतयेकेवो भवादत ॥ गावो हियजिरेतस्मा तस्मा ज्ञा
 १ अजावयं ॥ ३३ ॥ अथ तुलसीदलं ॥ तुलस्य ता १
 मृत्तजन्मासि सदा त्वं केशिवः प्रिये ॥ कसोमि
 नंत पूजामि गृहाण स्व वरं शाभने ॥ ३४ ॥ वास
 णो स्य मुषमासीद्वाङ्मन्यकृतः ॥ ३५ ॥ उरुतद
 स्य यद्वेश्यः पुष्पांश्च मुद्रा अजायतः ॥ ३५ ॥
 अथ धूपं वस्यति रसो दिव्यो गंधाद्या गंधमु
 न्नमं ॥ आघ्रेय सर्वदेवानां धूपो यमतिगुह्य
 तां ॥ ३६ ॥ चंद्रमामनसो जातवत्सो सूर्यो अ

जायतः॥ श्रोत्राद्वायुश्च प्राणश्च मुखादग्निरजा
 यतः॥ ३७॥ अथ दीपं घृतवर्तिसमायुक्तं वन्दि
 नायोजितं वयतः॥ दीपं मुहुराणं देवेशं त्रैलोक्येति
 मिरायहं॥ ३८॥ भक्त्या दीपं प्रयच्छामि देवाय पर
 मात्मने॥ त्राहि मानरका तद्योरादिव्यजोतिन
 मोस्तुते॥ ३९॥ नाभ्यां आसीदंतरिक्षं शुंसी
 स्मद्यौ समवर्ततः॥ पद्भ्यां भूमिर्द्विशतया लोका
 अवल्ययतु॥ ४०॥ अथ हवीरणी॥ हवीरणी श
 तयवीरणी शतमूला शतांकुरुः॥ शतं हरति पाप

१६

निशतमायुप्रवर्द्धते॥४१॥ रुचं ब्राह्मं जनयंतो॥
 देवाग्नेतदब्रुवन्॥ यत्सर्वं वै ब्राह्मणं विद्यात्तस्य
 देवा अमन्वसेः॥४२॥ इति हवीं कुरु अथाक्ष
 तां॥ अक्षतां धवलान्वागन्त्या लितं दुलसं॥
 युतान्॥ गृह्यतां देवदेवेशो न तदेवानृमास्तुते
 ४३॥ यज्ञेन यज्ञमजंत देवास्तानि धर्माणि प्रय
 म्भान्यासं॥ तेनाहवमहिमानः स्यजंताः यत्रष्ट
 वंसाध्यासंति देवाः॥४४॥ यवोसि यवयास्म
 इति यवाक्षते॥ अथ तां वृक्षं पृंगीफलं॥ पृंगी

फलं समायुक्तं नागवल्लीदले व्युत्तं ॥ कपूर
 दि समायुक्तं तावत्तुलं मतिगृह्यतां ॥ ४५ ॥ सप्ता
 स्यात्सपरिधयस्त्रिभ्यः सप्तसमिधः कृतः ॥ देवा
 यद्यज्ञतन्वाना अथ धूपं यजन् ॥ ४६ ॥ अथ
 फलं ॥ नानाफलमया देवस्थापितं पुरतस्तवः
 तेन मे सफलावाप्तिर्भवेत्तन्मनिजन्मनि ॥ ४७ ॥
 कुष्मांडनालिकेलश्च मातुर्लिङ्गफलानि च
 कदलीफलानि पद्मानि फलानि विविधानि
 च ॥ ४८ ॥ नैवेद्यं ॥ अन्नं चतुर्विधं स्वादुः रसेय

१७

द्विःसमन्वितं॥ मयानिबेदितंभक्त्या छय
 याभुज्यतेप्रभो॥ ४९॥ नैवेद्यगृह्यतां देवभ
 क्तिंमेत्यचलाकुरुः॥ इक्षितंमेवरं देहीपुरत्रेच
 परागतिम्॥ ५०॥ अथाचमनं॥ गंधकैरसं
 युक्तं कर्पूस्तूर्यादि समन्वितं॥ कोरावत्तन
 कं देवगृहाणा परं श्रेष्ठम्॥ ५१॥ अथ प्राथना
 हिरण्यगर्भगर्भस्थं हेमवीजविभावसौः॥
 अनंतकामान्मे देहि सर्वकामफलमदा॥ पर
 अनंताय नमस्तुभ्यं पुत्रपौत्रप्रवर्धनः॥ स

सर्वकामहितायै नमः ॥ ५२ ॥
 इति वदोक्तं शोडशपचारपूजा ॥ अथ सर्वग
 पूजा ॥ अनन्ताय नमः पादोपूजयामि ॥ विश्व
 नृपीरो वमजंघेष्टुजयामि ॥ विश्वव्यायुन
 मः ॥ कटिं पूजयामि ॥ विश्वेश्वराय नमः ॥ म
 द्रपूजयामि ॥ पद्मनाभाय नमः ॥ नाभिं पूज
 यामि ॥ परिमेशिने नमः ॥ हृदयं पूजयामि ॥ श्री
 कंठाय नमः ॥ मुखपूजयामि ॥ केशवाय न

१८

मः॥ ललाटं पू०॥ सर्वात्मने नमः॥ शिरः पूज
 यामि॥ अथ चतुर्दशगुंथ पूजा॥ ॐ अनंता
 य नमः॥ अथ मंगुथि पूजयामि॥ १॥ कल्कि
 दूपाद्ये नमः॥ द्वितीयं गुंथि॥ २॥ विष्णवे न
 मः॥ तृतीयं गुंथि॥ ३॥ जिष्णवे नमः॥ चतुर्थ
 गुं॥ ४॥ हरये नमः॥ पंचमं गुंथि॥ ५॥ शिवा
 वाय नमः॥ षष्ठं गुंथि॥ ब्रह्मणे नमः॥ सप्त
 मं गुं॥ ७॥ भास्वराय नमः॥ अष्टमं गुं॥ ८॥
 शोभाय नमः॥ नवमं गुं॥ ९॥ सर्वव्यापिने नमः॥

१८

दशमग्रं ॥ १० ॥ इश्वराय नमः ॥ एकादशग्रं ॥
 ११ ॥ विश्वेश्वराय नमः ॥ द्वादशग्रं यष्टजया
 मि ॥ १२ ॥ सहकालाय नमः ॥ त्रयोदशग्रं ॥ १३
 सृष्टिसंहारकारकाय नमः ॥ चतुर्दशग्रं यष्टजया
 यामि ॥ १४ ॥ इति चतुर्दशग्रं यष्टयष्टयष्टय
 नामानि पुण्याक्षतोदिसंष्टय ॥ अथाष्टोत्तर
 शतनामः ॥ ओं शेषाय नमः ॥ अनन्ताय नमः
 कपिलाय नमः ॥ संकर्यणाय ॥ तारिकाय
 फणिभूषणाय ॥ सहस्रमृद्वि ॥ ओं सहस्र

ॐ
अ. पू. ०
१२

शिर्ये० ॥ नागाधियतये० ॥ हलायुधाय० ॥ व
लभद्राय० ॥ भूधराय० ॥ लोकानायाय० ॥
शंखपालाय० ॥ भूधरर्णाय० ॥ तक्षकाय० ॥ वासि
काय० ॥ सृष्टिस्थित्यंतकारिण्ये० ॥ भुजंगाय०
शंखवरुणाय० ॥ विक्रालाय० ॥ दीर्घप्रियाय०
सहस्राक्षाय० ॥ जगत्यतये० ॥ दामोदराय० ॥
तेजोरशाय० ॥ पद्मनाभाय० ॥ पुराणपुरुषाय०
तन्माय० ॥ सर्वात्मने० ॥ सर्वदेवाय० ॥ अच्युता
य० ॥ व्यवसायात्मने० ॥ विश्वरूपात्मने० ॥ त्रै

लोक्यपावनाय ॥ सर्वकामफलप्रदाय ॥ ऋ
 षिकेशाय ॥ उग्रगदाप्रदाय ॥ ऋषिकेशा
 य ॥ उग्रगदाय ॥ मुक्तिकंचुकाय ॥ विषधरा
 य ॥ गोकर्णाय ॥ माधवाय ॥ फणिंद्राय ॥
 सर्वाशास्त्रधारिणे ॥ रत्नभूषिनाय ॥ केशा
 वाय ॥ चतुर्भूजाय ॥ नागाय ॥ कालिंगाय
 जनार्दनाय ॥ श्रीकृष्णाय ॥ विश्वरूपाय
 परमात्मने नमः ॥ वासुदेवाय ॥ सर्वशास्त्र
 स्वरूपाय ॥ वाचस्यते ॥ उपेक्षाय ॥ श्रीरा

अष्ट
२०

माय ॥ नानाहृषधररोधे ॥ नरस्थिताय ॥ वि
 श्वेश्वराय ॥ विस्मवे ॥ भूतात्मने ॥ योगीश्वरा
 य ॥ पुरुषोत्तमाय ॥ नृसिंहाय ॥ पारायणा
 य ॥ परात्पराय ॥ विश्वकर्माय ॥ अश्वत्थामा
 य ॥ वामनाय ॥ श्रीधराय ॥ गंगाधराय ॥ परा
 त्पराय ॥ सुगंधधराय ॥ ब्रह्मांडभुवेने ॥ वेदांतका
 य ॥ सामगानप्रियाय ॥ गोमविंदाय ॥ वक्तवत्स
 लाय ॥ सर्वशांताय ॥ सर्वात्मने ॥ सुशुक्ले ॥
 अनिरुद्धाय ॥ अनंतश्याय ॥ विश्वभूतेय ॥

२०

गरुडधजाय॥ त्रैलोक्याय॥ सर्वज्ञाय॥ आध
 राय॥ श्रीनिवासाय॥ समलोचनाय॥ अमृतम
 दृशाय॥ देवकीनन्दनाय॥ गोवर्धनाय॥ रुक्म
 णीवल्लभाय॥ निष्कल्मषाय॥ वैकुण्ठाय॥
 हिरण्मयाय॥ भक्तिप्रियाय॥ सिद्धसंकल्पाय॥
 सुरेश्वराय॥ अनाद्यदिनिधनाय॥ महीधरा
 य॥ मुकुन्दाय॥ अनन्ताय॥ हरये नमः॥ इत्यो
 ष्ठाक्षरशतनामपूजा॥ अथ पुनर्धृत्य॥ ॐ न
 मो महः मद्युनमोर्कभ्यनमः॥ अग्निनेभ्य॥

२१

येषामेदेवानुव्यदधिप्रमासीत् ॥ १ ॥ अथ पुण्यां
 जति ॥ मालका मालती जाति केतकी पंचकाश्र
 ते ॥ गृहाणां देवदेवेश सुदानं तनमोस्तते ॥ २ ॥ सा
 म्राज्यं वह ॥ स्वराज्यं वैराज्यं परिमेश्विराज्यं महा
 राज्यं महाधिपत्यः मयं समंत पय्यापिशिया ॥
 अथ नीराजनं ॥ अंतस्तेजोवाहेस्तेजराकीकृत्य
 मितप्रभं ॥ आरात्तिकमिमं नंतः गृहाणामदनुप्र
 हात ॥ ४ ॥ अथ प्रार्थना ॥ अन्यथा शरणं ना
 स्तित्वमेव शरणं मम ॥ तस्मात्कारणं भावेन वा

२१

हिमांशरणां प्रभो ॥ ५ ॥ शिरोत्पादयोः कृत्वा बाहु
 भ्यां च परस्परं ॥ प्रयत्नमाहिमां नतभीतं मृत्युम
 हारणिवे ॥ ६ ॥ नमस्ते सर्वे देवेश नमस्ते धरणीध
 र ॥ नमस्ते सर्वे नागेंद्र नमस्ते पुरुषोत्तम ॥ ७ ॥ नम
 स्कार ॥ अनंतानंत देवेश ते जौ राशी जगत्पते अ
 नंताननन्नरूपोसि अनंताय नमो नमः ॥ ८ ॥ दीन
 बंधो ह्यसि द्योत्वदीयो हि महा प्रभो ॥ प्रणवः त्रि
 हिमां नत त्वमेव शरणां मम ॥ ९ ॥ प्रदक्षिणा ॥ या
 पो हं पापकर्मो ह्यपापात्मा पापसंभवः ॥ त्रिहिमा

२२

ह्यययानंतशरणागतवत्सल ॥ १० ॥ अजीर्ण
 डारकमंत्रः ॥ अनंतगुणारत्नायविष्णुहृषधरा
 यच ॥ सूत्रग्रंथिषुसंस्थाय अनंतायनमोनमः
 ११ ॥ अनेनमंत्रेणः जीर्णडारकंकलशोनिधा
 य ॥ एवंप्रायेनाहृत्वा ॥ तत्रमंत्रः न्यूनाति
 रिक्तानिपरिस्पृष्टानियानीहकर्मणिमया
 क्षतानि ॥ क्षम्यानिचेतानिममक्षमस्वप्रयाहि
 तुष्टापुनरागमाय ॥ १२ ॥ अथानंतदानमंत्रः
 अनंतप्रातिपृच्छातु अनंतोविंददातिच ॥ अनं

२२

तस्तारकोवाभ्यामनंतायनमोनमः॥१३॥ सका
 ल्यः॥ अद्यहेत्यादिदेशकालौसकीर्त्यममुक
 गोत्रेऽमुकशर्मोह इदं अनंतडोरं श्रीविष्णुश्री
 त्थ्यर्थेऽमुकशर्मणोवास्मृणायसंप्रदंति॥१॥
 तत्रनंतधारणो॥ अनंतसेसारउच्चार्यमाणो पुमो
 दक्षिणावाङ्गः स्त्रीवामवाङ्गर्वधीयादितिक्रमेण
 इमं प्रार्थयेत् नमस्ते देवदेवशनमस्ते धरणीधरः
 सूत्रप्रयित्युसस्थाय अनंतायनमोनमः॥१४॥
 अनंतफलदायिना अनंतफलदायिकः॥ अ

२३

नतानंतशेषोसीपुत्रपौत्रमवधनि॥१५॥ संसारं
 गङ्गागुहासुमुखंविहर्तुंवाञ्छन्ति यकुरुकुलाद्र
 वंशुद्धसत्त्वा॥ संपूज्यभक्तिभवनेशमनंतदेव
 वध्नन्तिदक्षिणाकरेशुभंडोरकं॥१६॥ इति
 नत्वा विस्मरन्निस्तथासूर्यः सहस्राक्षपिता
 पितामहः॥ इन्द्रपिनाकीदेवशः स्कंदः सोमस्तु
 धेवच॥१७॥ वरुणाः पवनः पृथ्वी वसवोऽग्निर्दे
 वता॥ इतिनाममंत्रैश्च चतुर्दशग्रंथिसूत्रेणोरकं
 एतेदेवास्थाय्याः॥ इत्यादिपठित्वा॥ अथानन्ता

धारणमंत्रः॥ अनंतसंसारमहासमुद्रे मग्नं स पा
 न्धुद्वरवासुदेव॥ अनंतस्यैव नियोजयस्व अनं
 तसूत्राय नमो नमस्ते॥ १८॥ इति नवसूत्रवधूया
 त्॥ अनंतः प्रातिगृह्णाति अनंतो वै ददाति च॥ अ
 नंतः कामान्मे देहि अनंताय नमो नमः॥ १९॥ नृ
 नातिरिक्तानि परिष्फुटानि यानीह कर्माणि म
 या लतानि॥ क्षम्यानि चैतानि मम क्षमस्व प्रया
 तितुं पुनरागमाय॥ २०॥ अजीर्णं डोरकं अंभ
 सि क्षयेत् एवं जीर्णं डोरकं विसर्जनं॥ ब्राह्मणा

२४ यमुहालिकादक्षिणादानं॥ॐ अद्य हेत्यादि
देशकालोसंकीर्त्यमुक्कयजमानस्य अमुक
गोत्रेऽमुकशर्मणे अनंतवते अक्षयफलपात्यये
घृत

श्रोत्रे कासांच इ
ह